

Vermomd als ‘bezorgde burger’

72 minuten. Zo lang mocht Lidewij de Vos afgelopen week haar ideeën over ‘remigratie’ en ‘omvolking’ over de Tweede Kamer uitstorten. Ons parlement diende daarbij als Bühne; fractievoorzitters van links tot rechts traden op als figuranten in een toneelstuk waarin zij de hoofdrol speelde en de plot al vaststond.

Dit was tijdens een Kamerdebat over het normaliseren van geweld in politiek en samenleving. Het debat was aangevraagd door Jesse Klaver, in de nasleep van protesten rond asielopvanglocaties waar steeds vaker extreem-rechts individuen en groeperingen opduiken. Dat ging hand in hand met brandstichtingen, intimidatie van lokale bestuurders en oproepen van uiterst rechtse politici om asielzoekers met ‘maximaal geweld’ tegen te houden.

In zijn betoog waarschuwde Klaver dat het parlement zelf bijdraagt aan normalisering van extreem-rechts wanneer dergelijke retoriek onweersproken blijft. Daar heeft hij gelijk in. Volksvertegenwoordigers hebben een belangrijke verantwoordelijkheid om normerend op te treden. Maar een Kamerdebat is zelden de plek waar die strijd wordt gewonnen, vooral wanneer je oog in oog met extreem-rechts komt te staan.

Het doel van Klaver was kennelijk om Forum voor Democratie te ‘ontmaskeren’. Alleen: de partij van De Vos draagt al geruime tijd geen masker meer. Ze doet geen moeite haar extreem-rechts ideeën en contacten te verbergen. Afgelopen weekend stond De Vos tijdens de tweede ‘remigratietop’ in Portugal zij aan zij met een internationaal gezelschap van extreem-rechts activisten en politici om haar visie op een ‘Nederlands remigratiebeleid’ uiteen te zetten. Voor het eerst was ook de internationale pers uitgenodigd om het schouwspel bij te wonen.

Een directe confrontatie in de Kamer leidt zelden tot onthulling. Het creëert vooral een podium om dezelfde extreem-rechts denkbeelden nogmaals te herhalen en voor een nationaal publiek uiteen te zetten. Bovendien levert het fragmenten en oneliners op die via sociale media een tweede leven krijgen, vaak met een nog groter bereik.

Normeren in de Kamer blijft cruciaal, maar die strijd moet ook elders worden gevoerd: bijvoorbeeld op straat, waar extreem-rechts probeert aan te sluiten bij lokale protesten. Waar extreem-rechts activisten een paar jaar geleden nog werden geweerd, mogen zij tegenwoordig steeds vaker probleemloos meelopen. Ze staan zij aan zij met buurtbewoners en verschuilen zich achter het frame van de ‘bezorgde burger’.

Na de geweldsuitbarsting bij een opvang-locatie in Loosdrecht volgde een voorspelbaar patroon. Politici, commentatoren en deskundigen haastten zich om eerst te benadrukken dat veel aanwezigen ‘oprecht bezorgde burgers’ waren en dat hun zorgen serieus genomen moesten worden. Er werd gesproken over relschoppers en tuig, over ordeverstoring en het blokkeren van hulpdiensten (allemaal schandalig!). Er werd gepraat over onvrede en frustratie, en over het gebrek aan ‘grip op migratie’ dat die gevoelens zou verklaren.

Een Kamerdebat is zelden de plek waar je de strijd tegen extreem-rechts wint

Opvallender was wat naar de achtergrond verdween: de mensen die zich in het gebouw bevonden, die uit onveilige gebieden waren gevlucht en in Nederland een onderdak zochten. Ook het politieke karakter van het geweld en de intimidatie waarmee zij werden geconfronteerd verdween grotendeels uit beeld. Evenals het falende beleid van de afgelopen jaren waarmee de opvangketen is drooggelegd.

Natuurlijk moeten politici weten wat er leeft in de samenleving. Maar zij hebben niet alleen een vertegenwoordigende functie; zij dragen ook politieke verantwoordelijkheid. Partijen en politici die de democratie hoog in het vaandel dragen, moeten ook bereid zijn solidariteit te tonen met de slachtoffers van extreem-rechts acties. Zij moeten het lef hebben om het onschuldsframe van de ‘bezorgde burgers’ te doorbreken en het politieke karakter van dergelijke mobilisaties te benoemen. Juist van een premier en regeringspartijen mag dat worden verwacht.

Democratie en rechtsstaat effectief beschermen lukt niet door extreem-rechts in het parlement te confronteren in de ijdele hoop hen te ontmaskeren. Dat werkt vaak averechts. Wat wel helpt, is helder benoemen wat er binnen en buiten het parlement gebeurt, en niet meegaan in de fictie dat politiek geweld slechts een uit de hand gelopen vorm is van burgerlijke bezorgdheid.

Misschien begrepen Esther Ouwehand en Laurens Dassen dat als enigen. Zij besloten niet mee te spelen in het toneelstuk van Lidewij de Vos. Soms is weigeren het script te volgen een effectiever politiek gebaar dan meespelen.

Wie dat overigens ook leek te begrijpen, was Geert Wilders. Opmerkelijk genoeg liet hij het debat aan zich voorbijgaan,

vermoedelijk niet uit principiële maar uit strategische overwegingen. Daarmee voorkwam hij in elk geval dat hij positie moest kiezen tussen Forum voor Democratie en de partijen die het debat hadden aangevraagd. Ondertussen stijgt hij weer in de peilingen.